

ISZÁNTÓ

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre 16 kor.
Negyedévre 4 ..
Helyben házhoz hordva:
Egész évre 20 kor.
Negyedévre 5 ..
Vidékre postán szállítva:
Egész évre 24 kor.
Negyedévre 6 ..
Egyes szám ára 8 fillér.

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, ahétfő és
ünnap utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 5.

A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők.

XVIII. évfolyam 229. szám.

Nagy-Várad.

Szerda, 1912. október 9.

Az oláhok birtokvásárlásai.

(—a.) Mindnyájunk csodálkozása és őszinte meglepetésére még Bokányi Dezső, a főszocialista vezér is azt hirdeti Kolozsvártt — Apponyi Albert, Zichy Aladár és Károlyi Mihály grófok társaságában, (Ki hitte volna?) — hogy a szocialisták is ragaszkodnak a magyar földhöz, annak történetéhez, hagyományaihoz és fejlődéséhez és mégis sajnos tapasztaljuk, hogy ez az áldott magyar föld kicsuszik úgy a magyar főurak, mint a magyar kisgazdák kezéből és idegenek kezébe jut.

Szól pedig ez a keserves tapasztalat első sorban éppen arról a részről az országnak, ahonnan Bokányi tegnapelőtt hirdette a magyar föld szeretetét — Erdélyről.

Ennek az országrésznek egyik kiváló főura gróf Bethlen István nem régiben szomorúan érdekes munkát írt és adott ki, melynek címe: „Az oláhok birtokvásárlásai Magyarországon az utolsó öt évben.“ E munka megdöbbentő adatokat sorol fel a magyar birtokok elfoglalásáról.

Miként kerülnek Szilágyvármegyében a Nagy Sándor, a Kéthelyi, a báró Bánffy, a Veres L. örökösök, a Tompa, a Balog, a Lakatos nemesi birtokába mindenütt helybeli oláhok, környékbeli oláhok összesen 8813 k. hold.

Miként kerülnek Szolnok-Dobokában a Nagy, a Péchy, a Felszeghy, a gr. Pejáchevich, a Diószegi, a gr. Toldalagi, Bogdánffy, Szentiványi, Szappanos, Fényes, Székely, Duha, Biró, Fejérváry, gr. Bethlen, Torma, Teleky, Somogyi Albert és a kolozsvári nemzeti színház mint birtokosok helyére Fodor Tivadar, Kecán János, Szerbán Vilmos, Magda Gá-

bor, Paltmean L., Mihályi Tivadar, Pokol Alexa, Pap Juon és társai és itt és ott is környékbeli oláh gazdák nevei 12.549 hold területen.

Miként kerülnek Kolozsvármegyében Ugron János helyett, Ajtayék helyett, Endes Péter helyett, a Thólnayak helyett a Salák birtokába, a br. Bornemisza birtokba, a gr. Barsay, a Mózsá, a Zsigmond, a Retegy, a Zeyk, a gr. Wass, a Száva nevek helyett dr. Moldován, dr. Tamás, Kujbusz Vaszi, Rusz Mihály, Lupás Sándor, Goga, Lesha, Cucuj birtokosok nevei összesen 1500 hold területen.

Tordaaranyosban a Fosztó, a Tiboldi, a Simai, a Zoldi, az Endes, a Szentkirályi, a Józsa, a Tordai, a Vas, a báró Bornemissza, a báró Jósika, a Lázár, a Vajna nevek helyett dr. Morár, Krisán Vazul, dr. Felekán Oktáv, Nagyszebeni gkel. egyház, Koki, Detrehem, Tóhádi stb. oláhok nevei 6199 hold területen.

Csakugy Kisküküllő vármegyében a Gerendy, az Apáthy, a Splényi, az Ertsey, a báró Apor, a Tomán, a Miklós, a Dózsa, a Sándor, a Boér, a Csató, a Csiky, a Réz jó magyar neveket letörölték mindenütt az oláh kisgazdák, vagy a hogy Bethlen István írja helybeli oláhok 4546 hold területen.

Csakugy Alsófehérvármegyében báró Kemény, báró Thoroezky, Csávási, Bartsai, Placsintár, Bethlen Collegium neveket letörölték Dea Valér, Cristea Remus, Dumitreán Agoston, Rác Efrem, Jónás Dezső, dr. Pap Sándor és helybeli oláhok 3774 hold területen.

Hunyadvármegyében már nem sok veszténivaló volt, de még ott is kicserélték a Marákat, a Potsákat, a gr. Kunokat, Igazékat, Muzsnai-

ékat Vulku János, dr. Scher lugosi ügyvéd, Nemes Pável s más helybeli oláhok 2434 hold területen.

Nagyküküllőben is ami kevés magyar birtok volt feloszladozik széjjel a Szoboszlay, az Apáti, a Béli, a Teleky, a Mauer, a gr. Zichy, a gr. Haller birtokok átmentek Vasu Oktávia, Preskurára, az Albinára, egy nagy juhos gazdára és helybeli oláhokra 3561 hold területen.

Sőt a székelységben is foszladozik, Marostordából 3650 hold ment már oláh kézre. Udvarhely megyében Nagyalambfalván bent van az Albina. Háromszéken a Bajkó és a Béli-féle birtokokba bejutottak az oláhok.

Olyan megdöbbentő adatok ezek, hogy még a külpolitikai bonyodalmak és a belpolitikai zavarok között sem maradhatnak megszivlelés nélkül. Hiszen 50,000 kat. hold földről van szó, mely az utolsó 5 év alatt veszett el a magyarságnak.

Ne értsen bennünket félre senki. Nem lehet nekünk egyetlen korholó vagy gyűlölködést szító szavunk sem a magyar földet vásárló oláhok vagy az ő bankjaik ellen. Sőt inkább az ő példájukat szeretnénk a magyarok elé állítani, a magyar főurakat, a magyar kisgazdákat és a magyar pénzüzeteket buzditani hasonló működésre.

És itt nemcsak arról van szó, hogy évtenezer hold magyar föld gazdát cserélt s átmege az oláhok kezébe. Hanem jól jegyezzük meg, hogy ez mind csak az utolsó öt év alatt történt néhány vármegyében.

Ez a körülmény kell, hogy gondolkozóba ejtse a magyar államférfiakat és komolyan igyekezzenek gátat vetni az erdélyi magyarság sajnálatos pusztulására.

Főraktár:

Nagy-Várad
Kossuth Lajos-u.
FEKETE SAS
épületben.

Turul-cipő

Elsőrangú, elegáns és jutányos.

Főraktár:

Nagy-Várad
Kossuth Lajos-u.
FEKETE SAS
épületben.

A helyzet javult.

A nagyhatalmak közös akciója, különösen pedig monarchiáknak és Oroszországnak a Balkán-kérdésben való megegyezése, úgy látszik mégis eltávolítja a háboru veszedelmét. Monarchiának Belgrádban, az orosz külügyminisztérium pedig Cetinjében teszi meg a szükséges lépéseket, melynek eredménye — minden valószínűség szerint — a négy balkáni állam lefegyverzése lesz.

Erről szóló tudósításaink a következők:

A béke kilátásai.

Berlin, okt. 8.

A situációt ma sokkal optimistikusabban fogják föl, mint az előző napokban. Ez főképpen arra vezethető vissza, hogy a nagyhatalmak, különösen pedig Ausztria-Magyarországnak a béke érdekében tett intézkedései sikerrel kecsesgetnek.

Bécs, okt. 8.

Beavatott diplomáciai körökben azt hiszik, hogy sikerül majd a balkáni háborút megakadályozni. A reményt arra alapítják, hogy a balkáni államok kijelentették, hogy csak azért szállanak hareba, hogy a töröklakta vidékeken élő keresztény testvéreiken segítsenek. Most, hogy Törökországban már szinte biztos, hogy megvalósítják az 1888. évi vilajet-törvény eme rendelkezéseit, a balkáni államok elérték céljukat.

Belgrádi követünk nyilatkozata

Belgrád, okt. 8.

Ugron István osztrák-magyar követ a helyzetről a következőképpen nyilatkozott:

— Én a situációt nagyon komolynak tartom, de remélem, hogy az ellentéteket háboru nélkül is el lehet simítani.

Nagy megnyugvás.

Szófia, okt. 8.

Nagy megnyugvást keltett, hogy a nagyhatalmak együttesen járnak el és hogy Törökország reformokat ígér. A hangulat a béke mellett van.

Nincs megszállás!

Bécs, okt. 8.

Azt a hírt, hogy Ausztria-Magyarország Novibazár szandságot osztrák csapatokkal meg akarja szállani, a leghatározottabban megeafolják.

Az orosz külügyminiszter Berlinben.

Berlin, október 8.

Szaszonov külügyminiszter ma reggel hetedfél órakor titkára, Schilling báró kíséretében megérkezett a Fridriksz-strassei pályaudvaron. A külügyminisztert a pályaudvaron csak a berlini orosz nagykövetség egyetlen tagja várta, mert Szaszonov utközben táviratban kérte meg a berlini nagykövetséget, hogy ne rendezzen nagyobb fogadtatást a pályaudvaron. Az orosz külügyminiszter az Adlon szállóba hajtatott. Eredetileg azt tervezték, hogy Szaszonov az orosz nagykövetségen fog megszállni, de minthogy az új orosz nagykövet csak tegnap érkezett meg Berlinbe, a nagykövetség épülete még nem volt kellően berendezve a külügyminiszter fogadására.

A külügyminiszter reményli a békét.

Bécs, október 8.

Az osztrák delegáció mai plenáris ülése előtt több delegátus beszélt Berchtold külügyminiszterrel és felvilágosítást kért a balkáni helyzetről.

A külügyminiszter a többek között ezeket mondta:

denkit. S azért nagyon szép volt, hogy feljöttek a gögös, elegáns város selyemruhás urhölgyei, karesu üde urileányai és rámosolyogtak ezekre a szerencsétlen, kódos lelkű emberi lényekre.

Beszélggettünk az egyik orvossal. Milyen nagy ur itt ez a hófehér köpönyeges fiatal bácsi! . . . És hogy szeretik!

Megállunk az első emeleti folyosón s benézünk a nagyterembe, amely most tánctermül szolgál. Szeszélyes kavardásban 30—40 pár „ropja” a cárdást, a fal mentén fejkötős, ráncos arcu anyókák esücsülnek. A vendégeket főleg a színes utcai ruházat s a diszes nagy kalap teszi feltűnővé.

— Rendkívül jóhatással van a betegekre ez a külvilági sok szín, elevenség s különösen a zene. Akik itt vannak a „bálon”, azok mind csöndesek s egyáltalán nem veszelésesek. Délután két órakor kezdtük a nagy céceót s esti nyolcig fog tartani. Közben uzsonna lesz azokból a küldeményekből, a

— A helyzet a nagyhatalmak megegyezésével lényegesen javult és azt, amit a múlt héten nem lehetett elmondani, hogy tudniillik remény van a béke fentartására, ma már lehet állítani.

Bulgária nem kap pénzt.

Páris, okt. 8.

A bolgár kormány tudvalévően néhány nappal ezelőtt öt millió franknyi hitelt akart fölvenni az egyik párisi banknál, de a francia kormány közbelépése folytán még ezt a szerény összeget sem kaphatta meg, mert a francia kormány a béke fentartása érdekében megkérte a pénzügyeteket, hogy a Balkán államoknak ne nyujtsanak hitelt. A *Matin* most arról értesül, hogy Bulgária két nappal ezelőtt megismételte kérését egy másik banknál, de kérését ezuttal sem teljesítették. A bank ugyanis jelentést tett Bulgária kérelméről Poincaré miniszterelnöknek s az eredmény az lett, hogy a kölcsönt megtagadták. A *Matin* megjegyzi ehhez a hirhez, hogy Bulgária pénzügyi viszonyai még sem lehetnek olyan kedvezőek, ha a bolgár kormány ennyire rászorul egy aránylag csekély összegre.

A bolgárok megszárolják a törököket.

Bukarest, okt. 8.

A Duna partján lévő Oltelnicából jelentik, hogy a Duna tulsó oldalán lévő Turtóhája bolgár községben tegnap éjjel a bolgárok megtámadták az ott lakó törököket és igen sokat közülök kegyetlenül meggyilkoltak. A bolgárokat Ruszesükből jött ügynökök izgatták föl a törökök ellen. A bolgárok éjjel megtámadták a törökök házait és valóságos megszárlást vittek véghez. Asszonyokat és gyermekeket meggyilkoltak s oly borzalmas vérfürdőt rendeztek a törökök között, hogy a város egész éjjel a szerencsétlen emberek jajgatásától volt han-

SZOMORU SZÜRET A VÁRADI ELMEKÓRHÁZBAN.

Hasztalan volt hangos a cigánymuzsikától tegnap délután ez a lépcsőzetes, hatalmas sárga börtön: itt örökké a szomorúság meredt arcát látja az ember minden fordulónál. A váradi vörös hegyekről mosolyognak le az aranyá érett szőlőgerezdek, a zöld tőkék közül piros viganók villognak elő, klarinét is szól s az ének nem pihen soha fent a hegyeken. Hej! haj, szüret van a váradi szőlőkben s a vén hegyek lábánál, a nagy vasrúdos házban ilyenkor nagy vigalom harsog vissza a hegyek felé.

— Mi, a bolondok is élünk, táncolunk, mulatunk kivilágos kivirradtig! . . .

Mert hát úgy esik az minden évben, hogy az elmekórház vezetősége rendez egy szüreti mulatságot az ő élőhalottjai számára. Erre a mulatságra hivatalos az egész város. Egészen nyilvános és szívesen látnak min-

Nagyváradi

Tisztviselők Fogyasztási Szövetkeze Rákóczi-ut. 9. szám alatt a Széchenyi szálloda mellett
fűszer-, csemege-bor és gyarmatárukban
Telefon 769. sz. legolcsóbb bevásárlási forrás. Telefon 769. sz.

gos. Néhány török a Dunán átmenekült a román Oltelnicába s ott elmesélte, hogy a bolgárok a törökök nagy részét lemészárolták. A menekültek elmondották, hogy a mészárlásban bolgár rendőrök is részt vettek.

Montenegró megüzente a háborút.

Konstantinápoly, okt. 8.

A Magy. Táv. Iroda jelenti, hogy a montenegrói ügyvivő kormánya utasítására ma megszakította az összeköttetést a portával. A követ hajón távozott Konstantinápolyból Constanzába.

Szerbia sem késik.

Belgrád, okt. 8.

Este 7 órakor riasztó hírek keltek szárnyra. Ezek szerint a szerb követet Konstantinápolyban agyonlőtték. A másik az, hogy Plamenac montenegrói követ átadta a hadüzenetet a portának és elhagyta Konstantinápolyt. Szerbia, a hírek hatása alatt igen izgatott magatartást tanúsít. A szerb hadüzenet csak órák kérdése. Csütörtökön a főhadiszállás elhagyja Belgrádot és a katonaság megkezdi operációit.

Belgrád, okt. 8.

Este fél 8 órakor a szerb hadvezetőségénél megjelent egy újságírónak azt a kijelentést tették, hogy Szerbia még nem üzente meg a háborút. Ugyanekkor megerősítették Montenegró hadüzenetét.

György akarja elsőnek átlépni a határt.

Zimony, okt. 8.

György herceg ma megkérte aty-

ját, hogy engedje meg neki, hogy a 18-ik hadtest, melynek ő a parancsnoka elsőnek léphesse át a határt.

Rálóttek a magyar csendőrökre.

Zimony, okt. 8.

Ma Jakovo mellett szerb határról rálóttek a magyar csendőrökre. A golyók nem találtak a csendőrök nem viszonozták a lövéseket.

Bulgária hadi proklamációja.

Zimony, okt. 8.

A bolgár kormány kinyomatta hadi proklamációját, mely ma fog megjelenni. A proklamációban a kormány arra kéri a népet, hogy támogassa a felszabadítás szent háborújában a hadsereget.

Török katonák a bolgár határon.

Szófia, okt. 8.

Bulgária határán török katonák lázonganak. Hír szerint az ázsiai hadtestek nem akarnak Európába jönni.

Akcióban a nagyhatalmak.

Szófia, okt. 8.

Az osztrák-magyar monarchia és Oroszország ma délben megtette az utolsó lépést a balkáni kérdésben.

A francia kormány a béke mellett.

Páris, okt. 8.

Ma a görög nagykövet meglátogatta a francia miniszterelnököt. A miniszterelnök figyelmeztette a követet, hogy Görögország okosan teszi, ha a béke mellett foglal állást.

kellemtelen esörgést lehet hallani: — az övükről lecsüngő láncok esörrennek össze. Ez a láncsörrenés aztán mindent elárul és hamar kijózanítja az embert. Veszedelmes helyen vagyunk.

Hirtelen támad is egy kiesi izgalom. Egy férfire rájött a roham. Egyszerre négy ápoló ragadja meg s igyekeznek feltűnés nélkül eltávolítani.

S a terem közepén sétálnak az orvosok és tisztviselők. Az örült asszonyok engedelmesen közelednek feléjük egyszeri intésre. Rendes minden rajtuk, csak a szemük borzasztó . . .

Meglátogattuk azokat is, akik nem jöttek le a mulatságra. A női osztályokban legfeltűnőbb jelenség volt az állandó és zavaros beszéd. Aztán meg rendkívül általános a hajnak összekuszálása. Nem volt egynek sem frizurája.

A velünk lévő színésznők cukorkákat osztogatnak a nők között. Az egyik teremben ijedten felsikolt egy beteg amikor bemelegyünk. Felismerte gyermekkori játszótársát az egyik hölgyben. Felugrik, eltakarja az arcát, sirva fakad és a sarokba menekül. És nem lehet onnan elhívni. Azt mondja az ápolónőnek, hogy szégyeli egykori barátnője előtt, hogy ide került . . . Békén hagyjuk s

a színésznők könyekkel a szemükben tovább mennek . . .

A férfi osztályban érdekes egyéniség egy öreg ur. Ő a tábornok. Pléhsipot fúj s harci toborzót énekel. — A dühöngőben az egyik kollegánk vonakodik bejönni. Valóban hideg borzongás fut rajtuk végig.

Charles tigrisei jutnak eszembe. Huj! . . . Már messzire hallik a vad orditozás.

A nők vezetnek. Egyetlen ajtón sínes kilincs. Csak kulcsal nyithatók. Azok pedig az orvosoknál vannak és az ápolóknál.

A dühöngők terme nagy szellős helyiség. Egy örült jogász éppen a vörös zászlót élteti. Marcona oláhok görnyedve guggolnak a földön s pipáznak. Egy vörös zsidó jeruzsálemi énekeket dünnyög. Felénk szaladgálnak, mint a vadak. Az ápolók visszavoncsolják őket. Az egyik átöleli a tisztviselőt és úgy könyörög neki . . .

A füledt levegőből hamar menekülünk. Az embernek fájdalmas látni ezeket a torzképeket. Kint aranyos napfény futkos a rozsdavörös hegyeken s éppen most erre fordul a fenti villa verandáján egy fehér bluzos, kacagó leány . . . Gyorsan elsietünk és igyekszünk elfeledni a szomorú impresziókat . . .

Tilos a magánmunka a városi mérnöki hivatalnál.

Az építő iparosok sérelme.

Évek óta sokat panaszkodnak a nagyváradai építő iparosok, hogy mennyire hátrányos rájuk nézve az, miszerint a városi mérnöki hivatal személyzete terveket készít mondhatni gyárilag, építéseket ellenőriz, felügyel s befolyást gyakorol arra, hogy melyik magán épületnél melyik szakiparos dolgozzék.

Az építő iparosok szövetségében sérelmeket soroltak fel még más irányban is. Nyíltan felszólalni azonban nem mernek, mert az építkezések felülvizsgálatánál ki vannak szolgáltatva a városi mérnöki hivatal közvegeinek.

Örömmel vették az építő iparosok a polgármester rendelkezését, amelylyel a mérnöki hivatal személyzetét a magánmunkálatoktól eltiltja, de most azt látják, hogy a rendeletet a város nem hajtja végre.

Erre vonatkozólag a nagyváradai iparoság egyik vezető tagjától kaptuk a következő cikket:

A múlt vasárnapi helyi lapok megírták, hogy a városi tanács legutóbb tárgyalta a mérnöki hivatal személyzetének előterjesztését, melyet a polgármester azon, már egy éves rendelete ellen nyújtottak be s amelyben a városi mérnöki hivatal személyzete a magánmunkák végzésétől eltiltatott.

Érdekes, hogy ezen rendelkezés ellen éppen azok tiltakoznak, akik legkevésbébbé respektálták a polgármester igen helyes és nagyon is szükséges rendelkezését amit az is bizonyít, hogy az 1911. és 1912. évben a mérnöki hivatalnak csak egyik tisztviselője 8—10 épületet, köztük egy és két emeletes házat tervezett, ellenőrizett, szóval vezette az építkezést és saját építő irodát is tartott fön.

Vajjon melyik nagyváradai építőmesternek volt ennyi munkája ebben az időben és képes-e valaki elhinni, hogy ily sok és közöttük nagyszabású építkezéshez az összes terveket, részletrajzokat, az építkezések ellenőrzését képes legyen valaki csak úgy mellékesen, hivatalos dolgain és idején kívül ellátni?

De, ha akad valaki, aki ily emberfeletti munkára képes, az kétségtelen, hogy szellemi tevékenységnek, energiának legjavát ezen munkánál felhasználta és a város számára maradt egy gépember, ki fáradt agyvelővel robotolja végig a hivatalos időt, képtelenül arra, hogy a köz javára is alkosson nagyobb szabású dolgokat. Nem esünk messze az igazságtól, ha a mérnöki hivatal személyzetszaporításának okát is itt keressük.

Ez az állapot nem helyi jelentőségű és nem új; már az 1909. évben foglalkozott vele a nagyváradai kereskedelmi és iparkamara, mikor az alábbi határozatot hozta:

4815—1909 sz. Másolat. A Nagyméltóságú Kereskedelemügyi m. kir. Miniszteriumnak, Budapest. — A debreceni t. kamara 14239—1909. sz. a. felterjesztést intézett a Nagyméltóságú Miniszteriumhoz, melyben olyan elvi jelentőségű döntést kér, mely megtiltja, hogy a városok mérnökei magánmunkákat felvállaljanak, vagy magánosoknak építkezési ellenőrző megbízottai legyenek. Minthogy a t. társkamara felterjesztésében ezen kérelem támogatására felhozott indokokat a magunk részéről is helyeseknek tartjuk, a társkamara mellé állunk és a folyó év december hó 15-én tartott teljes ülésünk határozatából kifolyólag az ország összes építőiparosai jogos érdekeinek megvédése szempontjából a Nagyméltóságú Miniszterium ez irányú döntését a magunk részéről is kérjük.

Nagyvárad, 1909. december hó 23. A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara: *Huzella Gyula* kir. keresk. tan. elnök. *Dr. Sarkady Lajos* kamarai titkár.

Az aradi mérnöki hivatalnak egy tisztviselője inzultált egy városatyát, mert a t. hatósági bizottságban szóvá tette viselt dolgait.

Szegeden egy háztulajdonos feljelentést tett egy városi mérnök ellen, hogy felépített házának felülvizsgálatát nem teljesíti, illetve csak azért nem adja ki a lakhatási engedélyt, mert nem vele készítette a terveket.

De véletlenül azért is aktuális ez a kérdés, mert a kereskedelmi kormány által kiadott „az építőipar gyakorlásáról szóló törvénytervezet”-et csak a napokban tárgyalták a szaktestületek és a tárgyalás során az építőiparosok szövetségében oly súlyos panaszok adtak elő a mérnöki hivatal tisztviselőinek magánmunkáiból folyólag, hogy a végrehajtó bizottság elhatározta, hogy ez ügyben a törvényhatósági bizottsághoz fordul és kimondta, hogy a törvényben kéri a hatósági közegeknek magánmunkától való eltiltását.

Ugyanezen törvénytervezet tárgyalásánál a kereskedelmi és iparkamara teljes ülése a következő határozatot hozta:

17. §. 2. bekezdés után toldásul: „közhatóságoknál, vagy köztisztviselőknek alkalmazott mérnökök, ha az építő ipar valamely ágának gyakorlására képesítve volnának is, magán egyének, vagy testületek részére építési munkát nem végezhetnek, terveket, végrehajtási rajzokat, költségvetést nem készíthetnek, ellenőrzést magán építkezésnél nem teljesíthetnek.

A nagyvárad ipartestület szintén foglalkozott a törvénytervezettel s a testület véleményéből a következőkben közöljük a vonatkozó részt:

A 17. szakasz ellen nem volna kifogásunk, mert azt megmondja, hogy kiknek van joguk mások számára terveket készíteni, így például, a kiknek a műegyetem által kiállított, vagy honosított építési, vagy mérnöki oklevelük, vagy e törvény rendelkezéseinek megfelelőleg nyert építőmesteri iparengedélyük van stb., de nem mondja meg a tervezet azt, hogy kiknek nem lesz szabad mások számára terveket készíteni, pedig a felsorolt jogosultak közt ott vannak a hatósági mérnökök és építőmesterek is. Az ellen pedig a legnagyobb elkeseredéssel tiltakozunk, hogy ezeknek is jog adassék arra, hogy mások számára is terveket készíthessenek, még pedig, nemesak mint iparosok, de mint polgárok is. Ugyanis azok a mérnökök és építőmesterek, akik akár város, akár más hatóságnál alkalmazást nyernek, a közszolgálatában állanak, itt az ő képességüknek megfelelő munkakörben és fizetéssel az ő egész tevékenységük a köz javára lett lefoglalva? Ha ezek rendes hivatásuk mellett magán tervező irodát is tarthatnak fenn, mint azt a mostani gyakorlatban látjuk, a legnagyobb mértékben a köz rovására esik, mert bizonyos, hogy a köz javára lefoglalt és megfizetett munkaképesség és munkakészség nem a köz javára lesz kihasználva, hanem annak a nagyobb felét a magán munkálatok foglalják le, az ilyen emberek, csak olyan hivatalnokok, akik hivatalos teendőiket a megfelelő számú órák alatt, úgy, ahogy elvégzik, mert másként nem kapnak fizetést, alkotó tevékenységüket pedig másutt értékesítik. De sérelmes is a jogosultakra, mert munkájukkal az adófizető polgárok és iparosoknak támasztanak jogosulatlan versenyt s mint számos tapasztalat és panasz bizonyítja, hivatalos hatalmukkal törekednek az épített közönséget elriasztani az iparokkal való tervezéstől, mert csak az a jó terv, ami az ő konyhájukról került ki, de még tovább mennek és azt is kimondják, hogy csak az a jó iparos, akiket ők ajánlanak és ha terveik szerint egy közművesmester elvállal egy házépítést, azt csak úgy kaphatja meg, ha kötelezi magát,

hogy minden verseny kizárásával csak az ajánlott iparosokkal végezteti a munkálatokat, hogy ezek a kényszerítő okok mennyire tiszteletreméltóak, arról alig kell szólni. Látni lehet ezekből, hogy milyen sérelmek és visszaéléseknek lehet a forrása, ha hatósági közegek mások számára is tervezhetnek, éppen ezért ezt a jogot véleményünk szerint korlátozni, illetve eltüntetni kell.

Ha igaz az, hogy a polgármester már egy év előtt bocsátotta ki annyira szükséges rendeletét, igazán esudálatos, sőt egyenesen megdöbbentő és jellemző a városházán levő állapotokra, hogy annak egy év alatt sem tudott érvényt szerezni. Így nem lesz csoda, ha az egész városi közigazgatás felfordul. Ma mindenki azt csinálja ott, a mit akar.

A tisztviselőknek helyzetük javítására más út is áll, mint a polgárok és szakiparosok kárára magán munkák végzése. Bizonyítsák be a törvényhatóság előtt, hogy az általuk végzett munkához nem méltó a fizetés s akkor bizonyára méltányolja majd a törvényhatóság felszólalásukat, vagy ha nem, akkor is rendelkezésükre áll a jövedelmezőbb magángyakorlat, mert aki 8—10 házat fel tud építeni 2 év alatt, annak nincs szüksége a mérnöki hivatalra.

Az igazságot röviden, de annál alaposabban megmondta a gazdasági tanácsos: hogy „semmi olyan magánmunkát, amely hatósági elbírálás alá esik, a mérnöki hivatal egyik tagja sem végezhesen.”

Ha ennek az igazságnak a polgármester akar és tud érvényt szerezni, azzal nem csak az érdekelt iparosokat kötelezi halálra, hanem a város egész polgárságát is.

Egy polgár.

Biharmegye költségvetése.

Biharmegye körülbelül 5 év óta alacsony keservesen jut hozzá az évi költségvetéséhez. Eddig azonban, ha későn is küldték le a költségvetést, legalább nem tartották ígérettel a vármegyét. Most azonban, mint a rossz adós a hitelezőjét, úgy hittegetik a vármegyét. Soha eddig még egy költségvetésért sem zaklatták annyit az alispánt, mint az ez éviért. Fráter Barnabás mit tehet, befogat és indul Pestre. A minisztériumban legszívesebben fogadják a bihari alispánt, aztán megígérik, hogy a jövő héten leküldik.

A jövő hétből jövő hónap is lesz, de a költségvetés sehol sincs. Legutóbb szeptember első hetére ígérte a miniszter a költségvetés leküldését, mert már semmi kifogása sincs a hatalmas számadás ellen. Ma már október 9-et mutat a naptár, de minisztériumi szeptember első hete még mindig nem telt le.

Több helyen érdeklődtünk a költségvetés iránt. Pozitív választ nem kaptunk, ellenben azt hangoztatták, hogy a minisztériumban nagy rendtelenség uralkodhatik, ha egy vármegyét képesek egy éven keresztül költségvetés nélkül hagyni. Mások meg azt beszéltek, hogy Biharmegyével szemben tanusított ez az eljárás, az előző kormány idejéből datálódik.

Akkor ugyanis a bihari ügyek intézésével megbízott tisztviselő ugyancsak rátette a nyeret Biharra és ezt a nyeret az új korszak bekövetkezésekor elfelejtették levenni s ennek tulajdonítható a szokatlan késlekedés is. Hogy mi fog következni a költségvetés nélküli állapotból, nem lehet tudni, de

tény az, hogy már egy törvénytelenység fenn áll.

Ugyanis dacára annak, hogy még nincs jóváhagyva a vármegye költségvetése, a vármegyei pótdátot hajtják és pedig a miniszter szóbeli meghagyása alapján. Mi következhetik ebből egy esetleges válság esetén? — könnyen elképzelhető.

De e nélkül is, ha még sokáig fog tartani a mai állapot és a megye kölcsönző alapjai kifognak, ami könnyen megtörténhetik, ki menti meg a megyét a fizetési képzetlenségtől?

Mindezek olyan kérdések, melyekre senki sem tud válaszolni, de a vármegyén félnek a bekövetkezésétől.

Ezért mindennap izgatottan lesik a megyeházán a postát, mely sajnos, mindent hoz, csak a költségvetést nem.

Városi közügyek.

A közgyűlés tárgysorozata.

Nagyvárad város, holnap, esütörtökön tartja október havi közgyűlését.

A havi jelentés után mindjárt választás jön. A *Kerekes Géza* könyvvezetővé történt megválasztása folytán megüresedett III. oszt. számtiszt állást töltik be választás útján.

A különben rövid tárgysorozatban van néhány érdekesebb dolog is. Ilyenek: a réti iskola elhelyezése; a Diana fürdő épületének megvétele, a nyilvános könyvtárhoz szervezett könyvtári és szolgai állások dotációjának megállapítása.

Ezeket kívül alig van más közérdekű dolog tárgyalásra kitűzve s így előreláthatólag korán véget ér a közgyűlés.

A tárgysorozat a következő:

1. A polgármester havi jelentése. 2. Az üresedésben levő III. o. számtiszt állásnak választás útján betöltése. 3. A tanács javaslata a nagyvárad lat. szert. káptalan tulajdonát képező Kommedáns rétnék utcanyitásokkal kapcsolatos rendezése tárgyában. 4. A tanács az újvárosi közs. polgári leányiskola helyiségeinek bérletére vonatkozó szerződést jóváhagyás végett beterjeszti. 5. A tanács javaslata az újvárosi polg. leányiskola berendezési és felszerelési költségeinek a törzsvagyongon alap terhére leendő kiutalása iránt. 6. A tanács javaslata a réti iskola elhelyezése tárgyában. 7. A tanács javaslata a Diana fürdő épületének és berendezésének megvétele tárgyában. 8. A tanács javaslata a nyilvános könyvtárhoz szervezett könyvtári és szolgai állások illetményeinek megállapítása tárgyában. 9. A tanács javaslata a Mezey Mihály síremlékének felállítási költségeihez való hozzájárulás iránt. 10. A tanács javaslata Grünfeld Aron építkezésével kapcsolatosan a Körös-utca építkezési utvonalanak megállapítására és nevezett kártalanítására vonatkozólag. 11. A tanács javaslata kapcsán a velencei parti telekre vonatkozó kisajátítási egyezségi jegyzőkönyvet beterjeszti. 12—21. Köztérvelési ügyek. 22—23. Kegydíjak. 24. A tanács a kövezési munkálatokra vonatkozólag Rosenfeld Elekre vonatkozólag megkötött szerződést beterjeszti. 25. A tanács Bajdok Lőrinc és nejével megkötött szerződést jóváhagyás végett beterjeszti. 26—28. Szabadságidő és előleg iránti kérelmek. 29. Tiszt főorvos Dr. Frankó Sándor orvostudori oklevelét meghirdetés végett beterjeszti. Nagy-Várad, 1912. okt. 7. *Bordó Ferenc*, főjegyző.

HOGYAN IJESZTIK az oláhok a vaddisznókat?

Pár hét óta minden éjjel pokoli láрма veri fel Miklóirtás községében a lakosságot. Alig térnek pihenőre az emberek, már a falu határában oly rettenetes láрма veszi kezdetét, hogy megborsózik tőle a háta mindenkinek. Lapunk egy barátja a napokban kint járt a miklóirtási körjegyzőségben és az ottani tapasztalatait megírta nekünk az éjjeli zenéről. A levélből adjuk a következőket:

... Alig alkonyodott és mi aludni térünk. Minekutána megszámláltam a szobám menyezetének a gerendáit, eloltottam a gertyát és a fal felé fordulva aludni akartam. Kint egy-két kutya ugatása hallott elvétye, aztán csend. Félálomban lehettem, mikor nagy lármára ébredtem. Harangkongás, éktelelen dudu hang, vasfazekak esörömpölése, kutyák vonítása, emberek üvöltése töltötte be a levegőt. Nem tudtam elképzelni mi történhetett. Kiugrottam az ágyból s kinyéztem az ablakon. A falu körül mindenütt piroslott az ég. A láрма egyre tartott. A félelem lepette meg. Revolveremet megtöltve, előbb még vártam. Azt hittem lázadás tört ki, vagy rablók támadták meg a falut. Elhatároztam, olesón nem adom az életemet.

A pokoli zaj egyre tartott, de nem közelgett. Végre meguntam így védő helyzetben a várakozást, kimentem. Az utcán egy lélek sincs. Elindultam feneketlen sárban a falu határa felé.

Furesa látvány tárult szemeim elé. Ott, ahol a tengeri földek kezdődnek, hatalmas máglyák lobogtak. A tűz körül hosszú, borzas, fekete haju oláhok ültek. Mindenik kezében valami lármázó szerszám.

Az első dolog, ami eszembe jutott a parlamenti obstrukció volt. Az oláhok nyugodtan ülték körül a tüzet, de olyan feneketlen lármát idéztek elő a náluk lévő szerszámokkal, hogy nem is hallották, mikor rájuk kiáltottam.

Egy ideig még szótlánul bámultam a szokatlan látványt. A csoporttól meglehetősen távolságban karókhöz kötve sártól piszkos kutyák ugráltak és úgy vonítottak, mintha valaki a farkukat taposta volna. Mikor már unalmasnak találtam a látványt közibök mentem az oláhoknak.

— Mit csinálnak maguk itt?

— Hát csinálni láрма! Mondja az egyik katonaviselt atyafi.

— Aztán minek lármáznak?

— Így csinálni mindig, mert megeszi a disznó tengeri.

— Ja, a vaddisznó megeszi a tengerit és maguk most a tengerit őrzik.

— Ugy van domu. Felel az atyafi és veri az előtte lévő vasfazekat olyan hűségesen, hogy majd szét szakad a dobhártyám.

Ott hagytam őket. A falu egészen körül volt véve ilyen lármázókkal. A láрма egész éjjel tartott, de azért a tengeriföld másik végén pusztítottak a vaddisznók. Ilyen lármázó örökkel nemesak egy község van körülvéve, hanem Miklóirtás, Pusztabikács, Kiskaránd, Nagykaránd községek is.

E közben pedig izgatottan várják, hogy mikor küldi ki az alispán az engedélyt a vaddisznók pusztítására. A hatósági vadászban a magyaresékei puskások teljes számmal fognak részt venni.

A delegációból.

Bécs, okt. 8.

Ma tartotta a magyar delegáció első érdemleges plénáris ülését. A kormány tagjai közül Lukács László miniszterelnök és Hazai Samu báró honvédelmi miniszter vannak Bécsben. A munkapárti és főrendi delegátusok csaknem teljes számban jelen vannak. A folyosói beszélgetésből az tetszik ki, hogy katonai körök már sokkal nyugodtabban itélik meg a bonyodalmas külpolitikai helyzetet.

A bécsi sajtó egyhangulag annak a meggyőződésnek ad kifejezést, hogy a közös hadvezetőség már ettől az ülészaktól fogja kérni a 250—280 millió korona rendkívüli hitelt.

Az ülésen több felszólalás után a bosnyák tartományok költségvetését elfogadták.

..HIREK..

...

* A megyés püspök látogatásai.

Gróf Széchényi Miklós v. b. t. t., megyés püspök tegnap délelőtt megtekintette a vármegyeházán a Tisza szobor pályázatára érkezett pályaműveket. Nagy érdeklődéssel szemlélte az egyes pályamunkákat, amelyek közül egyik-másik megragadta a figyelmét. A délelőtt folyamán látogatást tett a megyés püspök még Henriquez tábornoknál.

* Majláth püspök ezüstmiséje.

Erdélynek apostoli buzgóságú, fáradhatatlan tevékenységű és áldozatos lelkű főpásztor gróf Majláth Gusztáv püspök vasárnap ülte áldozópapságának negyedszázados jubileumát. E negyedszázadból tizenöt évet Erdély püspöki székén töltött s azon olyan áldásos munködést fejtett ki, hogy az egész ország katolikusainak háláját s az ország minden lakosának tiszteletét érdemelte ki. Majláth püspök félév óta gyengélkedik, részben ennek is tulajdonítható, de valójában az ő áldozatos lelkületére vezethető vissza, hogy kitért minden ünneplés elől, teljes csendben ülte meg jubileumát s mutatta be ezüstmiséjét.

* **Plébánosi és hittanári vizsgálat.** Mellau Márton, a debreceni Szveticus intézet zárdalelkésze a plébánosi vizsgálatot, Papp Béla nagyváradai székesegyházi karkáplán pedig a hittanári vizsgálatot jeles sikerrel tették le tegnap Nagy-Váradon az erre rendelt bizottságok előtt.

* **Diszes esküvő.** Előkelő esküvő volt tegnap délben a várad-olaszi plébánia templomban. Imrik Margitot, Imrik Péter curiai bíró leányát vezette oltárhoz Marcinfalvai Benda Gyula m. kir. honvédszázados. Az esketést a vőlegény rokona Szalay Sándor beregszászi főesperes végezte, aki csinos, szép beszédet intézett az ifju párhoz. Tanuk voltak: Benda Márton nyug. táblabíró és Zehentmayer Ottó százados. Az esküvőn nagyszámu előkelő nászközönség volt jelen. Az esküvő után a Fekete Sas cukrászda helyiségében gazdag nászslakoma volt. Délután az új pár nászutra indult.

* **Fizetés nélküli segédfogalmazó herceg.** Érdekes kinevezést közöl a tegnapi hivatalos lap. A miniszter ugyanis egy

hereget fizetés nélküli segédfogalmazóvá nevezett ki. Az érdekes kinevezés szövege a következő: A kereskedelmi miniszter kinevezte herceg Odescalchi B. Gyalma fizetés nélküli kereskedelmi muzeumi levelezőt a szaktudósítók létszámába ideiglenes minőségű fizetés nélküli miniszteri segédfogalmazóvá.

* **Dr. Kiss Géza prodékán.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter a nagyvárad kir. jogakadémián az 1912—13 tanévre dr. Kiss Géza nyilvános rendes tanárnak prodékáná történt megválasztását jóváhagyólag tudomásul vette s e tisztségben a fenti időtartamra megerősítette.

* **Hazatoncolt kivándorlók.** A határrendőrség tegnap arról értesítette az alispánt, hogy öt biharmegyei embert tartóztatott le épen akkor, mikor át akarták lépni az ország határát minden utlevél nélkül. Az öt embert a határrendőrség nyomában meg is büntette 8—8 napi elzárásra. A büntetés kitöltése után haza fogják toloncolni az utlevél nélküli kivándorlókat. A megbüntetett emberek a következők: Szabó Péter és Szelecsán János gyantai, Köteles Károly és B. Orbán István tenkei, Biró Bálint Mihály gyantai lakosok.

* **A kerekék alatt.** Tegnap délután a Baross hidnál egy boros hordóval megrakott teher kocsis haladt. Madár Sándor napszámos úgy gondolkodott, hogy ő már eleget ment gyalog, menet közben a kocsira fel akart ugrani, azonban sáros csizmája lecsuszott a hordóról és a teher kocsis kereké alá került. A kocsis mind két lábfejen keresztül ment. A sulyosan sérültet Beszállították a biharmegyei Közkórházba.

* **Rendőr és a csavargó.** Izgalmas jelenetnek voltak szemtanúi tegnap a nagyszalontaiak. A város legforgalmasabb helyén a piacon Bojbás Gergely notárius csavargó minden ok nélkül megtámadta Kalát Jenő korcsmáros feleségét. A korcsmárosné rendőrrért küldött. A rendőr a csavargót be akarta kísérni, mire Bojbás a rendőrré rontott és ököllel arcul is ütötte. A rendőr kardot rántott és ártalmatlanná tette a csavargót. A veszedelmes csavargót a járásbíróhoz kísérték át, ahol magánosok és hatóság elleni erőszak címén megindították ellene az eljárást.

* **Eltűnt gyermek.** Eltűnt folyó hó 3-ik óta Dér István, 13 éves iskolás gyermek. Az eltűnt gyermek öltözet: zöldes kopott ruha, fekete puha kalap, fekete fűzős cipő és fekete harisnya.

* **Uj Lexikon.** Révai-féle (eddig 5 kötet jelent meg), továbbá mindenféle könyvek Benkő Artur Rákóczi-uti könyvkereskedésében. Antiquar könyveket jó áron veszek.

* **Vadász urak figyelmébe.** A közelgő vadászati évadra való tekintettel felhívom a nagyérdemű vadászközönséget, hogy fegyver és vadászati cikkek beszerzését nálam eszközölje. Óriási választékot talál itt a legelőkelőbb gyártmányú fegyverekből, a legjobb töltények úgy külföldi mint belföldi lőporral készültek a legpontosabban készítve s ajánlom fegyverjavító műhelyemet, hol szakszerűen, gyorsan és pontosan eszközölök minden nemű fegyverjavítást. Ne adják fegyvereiket kontárok kezébe mert azok tönkreteszik és később többé fog kerülni annak hejreállítására. M. kir. lőporáruda. Telefon 269. Tanoncok felvétetnek. **Ladányi József** puskaműves, fegyverkereskedő, Nagyvárad, Pécs.

KOSSUTH-U. 2. sz. ház emeletén két szoba s mellékhelyiségekből álló lakás nov. 1-re kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztárnál.

x **Négy polgárit** végzett jó írásu kath. leány irodai teendőkre kerestetik a Szent László nyomdában. Jelentkezni lehet ugyanott.

x **Uri nő házvezetőnői** állást keres intelligens özvegy urnónél vagy családnál. Czim a kiadóhivatalban.

* **A német, francia és angol nyelvekben** tökéletes kiképezetést nyerhetnek legalább középiskolai műveltséggel bíró egyének a Rose-rendszerű nyelviskolában (Bémer tér 1. szám). Beiratkozás mindenkor. Tandíj óránként és személyenként 1 korona 50 fillér.

x **KIRÁLY üdítő vizet** 10 üveg rendelésnél házhoz szállítunk üvegenként 7 fillérért. Demetrovits Jenő és Társa. — TELEFON 10-99.

x **TUZIFA** hasábos és aprítva, ugyanis én elsőrendű porosz kőszentet házhoz szállít **Weiszberger és Társa.** Telefon 688. Telep: Váradi-utca, vasutná.

x **Kossuth utca 6.** számú ház Körös felőli oldalán 3 szoba fürdő-szoba és mellékhelyiségekből álló modern emeleti lakás november 1-re kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztár részvénytársaságnál.

Iskolai és tornacipők

legkedvezőbbben

REICHARD áruháza

cégnél szerezhetők be.

Középiskolai

magánvizsgára-, érettségire-, javító vizsgákra egész nyáron át készülhet a **dr. Kallay-fele szeminariumban** (Budapest, IX. Lónyay-utca 18 b. Telefon 125-38.) Eredményei köztudomásulag kiválóak.

SZÍNHÁZ

Heti műsor:

Szerda: Piktörök.

Csütörtök: A piktörök.

Péntek: Az asszonyfaló.

Szombat: Hoffmann meséi.

Vasárnap délután: Bőregér, este: Hivatalnok urak, diszeloadás a magánhivatalnokok egyesületének országos kongresszusa alkalmából.

Piktörök.

Franciaország a zsenialitás, az eszrit, az ötletek hazája, mégis hozzá kellett már szoknunk, hogy egy ötlethez két francia író áll össze, hogy szindarabot írjanak belőle. Kivoir és Mirandé is így tettek, volt kettőjüknek egy gondolatuk, kinyújtották, három felvonásra osztották s a publikumnak beadták.

A félreismert zseni megunja az életét s főleg a feleségét, azért bejelenti, hogy öngyilkos lesz. Ahelyett azonban a kaszinóban kártyázik és nyer. Akkor jön haza, mikor egy a folyóból kihalászott idegen halottat temetnek helyette, még pedig a legnagyobb pompával, az összes hivatalos körök részvételével. Egyszerre felismerte az utókor benne a tehetséget s nagy összegeket ígérnek a

megmaradt képeiért. Megtudja azt is, hogy a felesége megcsalja s hogy az a leány, akit ő szeret, viszont szereti. Erre nem fedezi föl magát, hanem a leánnyal elvonul vidékre s álnév alatt él és festeget. Két év múlva mint amerikai mügyűjtő visszatér és saját „hátrahagyott” képeiből kiállítást rendez. Ekkor rájön, hogy felesége, aki azalatt egy tehetségtelen festőhöz ment férjhez, az ő neve alatt a férje másolásait árulja s a szakértők is az ő képeit hamisaknak mondják ki s az asszonyt ismerik el valóknak. Erre a volt felesége előtt felfedezi magát, de visszatér falusi magányába.

A hálás téma eléggé szintelen kidolgozást nyert. Az első felvonás lapos és unalmas, a második szellemtelen, a harmadik pedig a legnagyobb izléstelenység, amelyet valaha láttunk. Még senki sem vetemedett eddig arra, hogy a közeli anyai örömök elé néző nőt komikus figuraként vigye a színpadra. Az ilyesmire még a csizmatalp is elpirul. Nagyon sajnáljuk Tóthnét, hogy ilyen szerepben kellett szégyenkeznie.

Tóth Elek, Tompai, Étsy, Szentgyörgyi nem igen játszottak jobban, mint a darab megérdemelte, a többiek sem, csak Kabos és Leövey két szakértő karikatúrája érde említést. —ő.

Hivatalnok urak. Vasárnap este a magánhivatalnokok egyesületének országos kongresszusa alkalmával a Szigligeti-színház igazgatósága Földes Imre nagyszerű színművét, a Hivatalnok urakat tüzte ki előadásra. Teljesen új szereposztásban, a színház elsőrangú művészgárdájának közreműködésével hozzák színre a nagyhatású darabot. A színházi publikumnak alkalma lesz ismét egy, az életet jól ismerő színműírónak irodalmi alkotásában gyönyörködni.

ZENE-ÉS SZÍNHÁZI MŰVÉSZET

A zenepártolók hangversenyei.

A zenepártolók ebben az évben is lázasan fáradoznak azon, hogy a szezonra élvezetes programot állítsanak össze a műveltség számára. Tegnap délután értekezlet volt a Biharmegyei Kaszinó külön termében, ahol Szmazsenka Ernő beszámolt az eddigi eredményekről. Eszerint már számos művésszel megállapodásra jutottak, még pedig olyan művészekkel, akik után kapva-kap a pesti közönség is s akiket alig lehet vidéki városban meghallgatni.

Kőczián, a már itt is ismert csodálatos hegedűművész, a világhírű *Fitzner* kvartett, *Harrison* nővérek hegedű és cselló művésznők, *Bazilides* Mária a Népopera starja, *Förstel* Gertrud, a bécsi opera gyönyörű hangú énekesnője és *Schmedes* Pál a legkiválóbb Wágner tenoristák egyike, a bécsiek ünnepelt kedvence fognak eljönni.

Az értekezlet nagy örömmel vette tudomásul a művészek névsorát. Az is nagy előny, hogy a Sas nagytermének új bérletje nem helyezkedett a kizsákmányolás álláspontjára és lehetővé tette, hogy a hangversenyeket ott tartsák meg.

Most már a közönségen a sor, hogy minél előbb helyeket biztosítson magának a hangversenyekre.

A hat hangversenyre Vidor Manó könyvkereskedésében lehet bérelni a következő méltányos árakért: 5 személyes páholy 125 korona. 4 személyes páholy 100 korona. Földszint első hely 40 korona. Második hely 25 korona. Harmadik hely 18 korona. Miután minden helyről pompásan lehet látni és hallani, mindenkinek módjában áll, hogy vagyoni viszonyaihoz mérten igazán magas élvezetet szerezzen magának.

MULATSÁG

Kolon-estélyek. *Csillag* Sándorné urnó védnöksége alatt kolon-estélyeket rendez előkelő családok gyermekei számára *Antalfy* Margit okl. balletmesternő Teleky-utca 8. sz. a. Az első kolon-estély október 22-én este fél 7 órakor kezdődik.

EGYESÜLETEK

A Nagyváradai Famunkások Egyesülete felvette munkaprogramjába a családügy kérdésének beható tanulmányozását, a nemzetközi választólga congressusának javára indítandó actió igen sikeresen végződött gyorsirótanfolyam megismétlését, valamint a tél folyamán felolvasások és népszerű előadások tartását.

TANÜGY

Uj kath. tanügyi lap. A magyar kath. tanügyi irodalom egy új szaklappal szaporodott. Az orsz. kath. tanügyi tanács keresztény szociális szakosztálya indította az új tanügyi lapot, melynek *Jövők* a címe s *Wohlmuth* Ernő szerkeszti. Az első számban ismert kath. tanügyi íróknak *Moravitz* Lajosnak, *Szabó* Jánosnak, *Potzta* Ferencnek, *Káth* Józsefnek, *Horváth* Ignácnak, *Gubicza* Lajosnak stb. magvas cikkeit találjuk. Megjelenik havonta kétszer. Előfizetési ára a szakosztály tagjainak egy évre 1 korona, nem tagoknak 4 korona. Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest, Szentkirályi-utca 28. szám.

SPORT

Kié a bajnokság? Ez a kérdés fog eldőlni vasárnap délután a Rhédey-kerti Sport-téren, ahol ez időben találkozik egymással a Nagyvárad AC és a Debreceni KASE labdarugó csapata, Kelet-Magyarország bajnokságának két legjogosabb aspiránsa. Ez a bajnoki küzdelem dönti el az elsőség kérdését, amely ma még alig biztos. A Debreceni KASE. csapata ugyanis óriásiit javult a tavasz óta, ma

Debreczenben a legerősebb csapat, úgy, hogy a NAC csapatának ma egyedüli és veszélyes versenytársa a bajnokságban. A küdelem elé tehát feszült érdeklődéssel tekint úgy Nagy-Várad, mint Debreczen sport társadalma. A bajnoki mérkőzés vasárnap délután 3 órakor kezdődik.

TÁVIRATOK

Biztos a háború!

Budapest, október 9.

(Saját tud.) Egy párisi távirat jelenti, hogy a hadüzenés elkerülhetetlenül megtörténik néhány nap múlva Törökország és a 4 balkáni ország között. Ugyancsak innen jelentik, hogy Montenegró már hadat üzent formálisan is.

A monarchia jegyzéke.

Szofia, október 8.

(Saj. tud.) Ma adták át a bolgár miniszterelnöknek Ausztria-Magyarország és Oroszország jegyzékét. A jegyzék 3 pontból áll. A béke garanciájáról szó sincs benne. Legfontosabb pontja az, amely a 4 államnak azonnali leszerelését mondja ki. Figyelmezteti a balkáni államokat, hogy területi nagyobbitásra ne is gondoljanak.

A jegyzék rendkívüli kedvezőtlen hatást tett az egész városban. Délután minisztertanács volt a kórházban.

Mennyit kérnek a háborúra.

Bécs, október 8.

Ma Bécsbe közös minisztertanácsban a hadügyi kormány előterjesztette kívánságait. Ezek szerint a hadsereg részére 250 milliót, a flotta számára pedig 170 milliót kérnek. Ezek az összegek azonban nem véglegesek. Éjjel 10 órakor ismét tanácsülés volt.

Kihirdetett ostromállapot.

Budapest, október 9.

(Saját tud.) Ruméliában és Konstantinápolyban ma kihirdették az ostromállapotot. A város hangulata izgatott.

Regényesarnok.

GYÖNGYVIRÁG.

Irtá Cseres Andor.

— Megveszi az én házamat? — hiszen nem eladó! — egyetlen anyai örökségtől akar megfosztani? — Ezt a házat, ezt a gyönyörű fészket, ezt a tündérpalotát, ahol menyői angyalok röpködtek, akarja elvenni tőlem. Oh Istenem! meghasadna a szívem, hogyha el kellene hagynom!
— No, nem kell elhagynia, én benne hagyom magat.
— Mit, nem akarja megvenni? — ilyen könnyen változtatja a gondolatát? hohó uram, engem nem lehet becsapni.
— Hallja Gyömöreyné, lehet magával okosan beszélni?

— Hogyne, hogyne! nagyságos uram! csak tessék.

— No hát én a maga házat megveszem, maga a Vica leányával benne marad és ápolni fogja a beteget, hogyha felgyógyul, azután is itt maradhat maga meg Vica.

— Talán még vissza is ajándékozna ennek a gyönyörű gyermeknek nagyságos ur?

Móric elmosolyodott.

— Azt már nem teszem. Ha megveszem, az enyém, lehet, hogy majd építették a helyére valami házat.

— Hm! hm! — pedig azt gondoltam, hogy Vica hozományra lesz. No hát Isten neki, így is jól van.

Móric bankár azután az árára nézve is megegyezett, lefizette, át is iratta a maga nevére.

— No de ez mind a későbbi fejleményekhez tartozott, mivel ott nyomban így elvégezni nem lehetett.

— Gyömöreyné! — szolt Móric — orvos ural ketten ügyeljenek a betegre, ápolják hűségesen, bizony mondom, jutalmok el nem fog maradni, én mindennap eljövök, meglátogatom őt.

A fogatba beült Gyöngyvirággal és elhajtattott.

— Milyen szerencséje van annak a lánynak! — mondotta Gyömöreyné — utána nézve az uri hintónak, alig jön ide Budapestre, már is egy nagyon gazdag urat kerti a hálójába. Csak így van az, nehéz becsületesnek lenni. — Te Vica! — kiáltott a lányára, aki szintén ott nézte az elrobogó kocsi, hogyha a fejébe veszed azt, amit látál, kitekerem a nyakadat.

A leány pedig csak nézett továbbra is az elszázi után az üres poros utra, a levegőbe, olyan tündéres, olyan álomszerű volt mindaz, ami történt körülötte.

Jött egy szegény leány, alig volt képes megélni, egyszer kiosont éjjel a kapun, elment messze, messze, a hajnal feljöttkor visszatért, hozott magával egy gróf kisasszonyt, aki holt beteg lett, nem volt miből élniök, akkor elment a leány a városba, hozott egy pompás hintóban egy urat, nagy urat, az egyetlen szavával elűzte a rendőroket a biztossal együtt, megvette a házukat és elvitte a leányt tündérvárába, előtte ismeretlen, de bizonyosan aranyos palotájába.

Igy születtek a mesék.

A mesemondó csak azt ismeri, amit lát, a hátteret nem vizsgálhatja, örök homály fedi előle el, az a nagy tragikum nem jut be eszmekörébe soha.

XX.

A bankár Gyöngyvirágot, akinek eszébe sem jutott ellenkezni, elvitte atyjához, a beteg Horvát Jenőhöz.

— Atyám! — szolt Móric, — itt van Augustza.

Gyöngyvirág szemlesütve, pirulva állott az öreg ember elé.

Horvát oda ment hozzá, megfogta mind a két kezét, felvidult arccal, ragyogó szemekkel tekintett szeméibe:

— Csakhogy megjöttél, kedves leányom — kinos gond emésztette a szívemet, aggódtam miattad, hogy el fogsz veszni a milliók között, mint ahogy az egyes szám a millió számok tengerében elvesz. Mert látod, nekem ügyelnem kell reád. En hozattalak ide.

— Milyen jó hozzám Horvát ur! monddta Gyöngyvirág.

— Hja, édesem, halálos vétket követtem el, mikor elűztem magat. De jóvá teszem a hibámat. Itt fog lakni a házamban, amit szemese-szája kíván, minden a magáé.

— És a kisasszonyok?

— Ha én szeretem magat, szeretni fogják azok is. Az én gyermekeim azok, Augustza! — Ugyan szolt már te is valamit: fordult fiához a bankár.

(Folyt. köv.)

A szerkesztésért felelős:
Dr. VUCSKICS GYULA.

KÖZGAZDASÁG

Gabona üzlet.

Készárú: 5-10 fil. olcsóbb. Határidő hideg időre a szemes magvak szilárultak.

Mai árfolyamok.

Októberi buza	— — —	11.41
Áprilisi buza (1913.)	— — —	11.85
Októberi rozs	— — —	9.60
Áprilisi rozs (1913)	— — —	10.17
Októberi zab	— — —	11.50
Áprilisi zab (1913)	— — —	10.88
Szept. tengeri	— — —	7.74
Májusi tengeri (1913)	— — —	7.76

Budapesti értéktözsde.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradi fiókjának távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény	—	815.—
Osztrák hitelrészvény	—	626.—
Jelzálogbank	—	442.—
Leszámitoló és pénzváltó	—	516.—
Magyar bank	—	584.—
Közuti vasut	—	691.—
Városi villamos	—	382.—
Salgótarjáni kőszén	—	758.—
Rimamurányi	—	794.—

Sarkady és Szánthó

TORONYÓRA GYÁRA

Nagyvárad, Damjanits-utca 30.

Ajánlja 1 hétben egyszer felhuzandó és 1 napban egyszer felhuzandó toronyóráit „szegecs” és „szabadlengésű” járáttal, réz kerekkel. Olcsó árak. TÖBB ÉVI JÓTÁLLÁS. Villanyerő berendezés. Arjegyzék kívánatra. Saját ház.

Ha nincs megelegetve

szabójával, mert drága vagy rossz szul szab vagy nem pontos, szóval bármilyen okból. Keresse fel DARABONT GY. és TARSÁ uriszabó céget Szilágyi Dezső-u. 6. (Sonnenfeld-palota) és meglepi őnt az ottani szolid, olcsó, kifogástalan kiszolgálás. Alkalmi és gyászruhák 24 óra alatt. Vidékről egy beküldött öltönyről újat készítenek. Valódi angol szövetek.

Helyi és vidéki telefon 980.

Oltott mész

Bükkfa parkett, cementáru, cserép, fedéllemez, gipsz, nád, csatornázás, aszfaltozás stb.

Kondor Dezső

Nagyvárad, Nagypiac-tér 1. Telefon 969.

Kiadó lakások

Az Erzsébetligeten
(Püspöki residentia
mellett) újonnan
épített házakban

2 és 3

szobás lakások

november 1-re

KIADÓK.

Értekezhetni a 3-ik épületben
lakó ház mesternél vagy
INCZE iroda BÉMER-TÉR
3-ik SZAM.

Új női kalap üzlet!

Tisztelettel értesitem az uri hölgy-
közönséget, hogy a mai kor igé-
nyeinek megfelelő

női kalap üzletet nyitottam

Nagy Sándor-utca 1. sz. alatt
Izsák Lidia mellett. Raktáron tartok
eredeti párisi és bécsi model-
leket, ugyszintén alakítások
modellek után a legnagyobb
gonddal és jutányos áron ké-
szülnek. A t. hölgyközönség b.
pártfogását kéri tisztelettel

Weisz Vilmosné.

**Szalonna, prima,
pörkölt, nehéz áru leg-
jutányosabban kapható.
Mindennemű termények
vétele és eladása.**

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank
és Központi Takarékpénztár Részv.-társ.
árúosztály.

Teleky-utca 3-ik szám, Telefon 172.

Hallatlan olcsó árban szállít!

Nemes Károly

épület- és műbútor-asztalos
N.-Várad, Beöthy Ödön-utca 47.

Ebédlő-,
háló-,
konyha-,
cseléd- és
előszoba

berendezéseket. Író-asztalok igen
jutányosan kaphatók.

Épület munkákra
költségvetés díjtalan.

Levelekre válasz.

Telefon 10-87. Telefon 10-87.

A legmodernebb bútorokat
készíti

Kovács Zsigmond

műasztalos

Szacsvay-u. 70. sz.

Géperőre berendezve.

Telefon vagy levelezőlap hívásra
azonnal megjelenek.

Terv és költségvetés díjtalan.

Ez a „Muki” művész

szájharmonika dobbal. Bárki egy
óra alatt megtanulhat rajta játszani. A
dalokat a művész harmónikán játszik,
a valódi bőrrrel ellátott dob pedig
kíséretül szolgál. Ara tokkal és egy me-
sés ajándékkal együtt csak 4 korona
Wagner a „Hangszer Király”
országszerte elismert elsőrendű hang-
szerárúházában, Budapest, József-körút
15. Fényképes árjegyzék ingyen.

ÓVÁS: Figyeljünk jól a pontos címre
és házszámra.

Kajári Dezső

villamosvilágítási vállalata

Nagyvárad, Beöthy Ödön-u. 46. sz.

Készíti a legmodernebb villamos vilá-
gítási és erőátviteli házitelefonszengő
berendezéseket. Motor és dinamó
tekeréscselések és szakszerű javítások.
Izléses kivitelű csillárokat rajz-
szerint készít és átalakít. Éjjeli
ügyeletes szolgálat.

Telefonszám 1192.

Meghívó!

Szeptember hó 10 ik napján Kossuth-
utcai fő-üzletem helyiségében Indier Mo-
hamed Vonsuff Bombayból nemzeti öl-
tözetben

SAMAN-teából

egy igen érdekes ingyen kimérést rendez,
mely alkalommal a mélyen tisztelt látogatóknak
próbaképpen Saman-tea és Pin-Pin tea-kenyér fog
ingyen szétosztatni. Minél számosabb látogatásra
tisztellel meghívja

Aszódi Mihály

kávé, cukorka- és csemege
nagykereskedő.

Nagyvárad, Kossuth-u. Sas-palota.

LENGYEL JÓZSEF

épület- és díszmű-bádogos, vízvezeték-, fürdőszoba- és szagtalan angol klozet berendező

elfogad

házak, tornyok, kastélyok

állandó jókarban tartását

Költségvetéssel ugy helyben, mint vidékre díjtalanul szolgál.

Bádogos és szerelő-telep:

Beöthy Ödön-utca 78. sz.

Helyi és vidéki telefon 338. szám.

A Biharmegyei Gazdák Áru és Hitelintézeté r.

Nagyvárad, Nagypiac-tér, Andrányi-ház.

Befizetett alaptőke: 1.000.000 korona

Elfogad takarékbetéteket, ha azok állandók 5,0%-os kamatoztatásra, továbbá folyószámlai betéteket is elfogad.

A betétkamatadót az intézet fizeti.

Folyószámla hitelt nyújt legkedvezőbb feltételek mellett.

Leszámitol váltókat a legelőnyösebb kamattal mellett gazdálkodók, kereskedők és iparosok részére és foglalkozik mindenemű bankszerű beszedésekkel (incassó) olcsó díj mellett.

Előleget nyújt értékpapírokra, terményekre és árukra; kölcsönököt ad előnyös törlesztés mellett.

Jelzálog és törlesztéses kölcsönököt folyószámlákra és földbirtokokra

Kiadó üzlethelyiség

Rákóczi-u. 9.

Értekezhetni a nagyváradai tisztviselők fogyasztási szövetkezetében.

DEUTSCH SIMON

**MŰBÚTOR-ASZTALOS
NAGYVÁRAD, ÓR-UTCA 6.**

Ajánlja saját készítményű hálószoba-, ebédlő-, előszoba- és konyha modern kivitelű berendezéseit, melyekből háló- és ebédlő-szoba állandóan nagy raktár. Javítások jutányos árban. Költségvetés díjtalan. Levelekre válasz. Meghívásra azonnal jönök.

Van szerencsém értesíteni a nagyérdemű közönséget, hogy

autogén hegesztésre

berendezkedtem. Elvállalok **öntött vas, kovacsolt vas, réz és mindenemű törtrészek forrasztását.**

Készítek malomberendezést, henger rovatkolást, vizitartányokat, itató vájukat, javítok feszmérőket (manometer), kölcsönadok körszivattyukat jutányos napidíj mellett. Szíves pártfogást kér:

Tisztelettel

Schopper György veje

Rohoska Pál,

gépjavitó műhelye,

Nagyvárad, Sáncz-utca, 22 sz.

Nagyvárad város
VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Ertesítjük a t. közönséget, hogy a

Wolfram lámpák

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzólámpák nagy raktára **legolcsóbb áron** a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelésre ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világitási és erőátviteli berendezések felszerelését.

Csillárok,**izzólámpák**

állandóan nagy választékban kaphatók.

Villamos motorok

1/2 lóerőtől minden nagyságban.

Főszerező telefonja 55. sz.

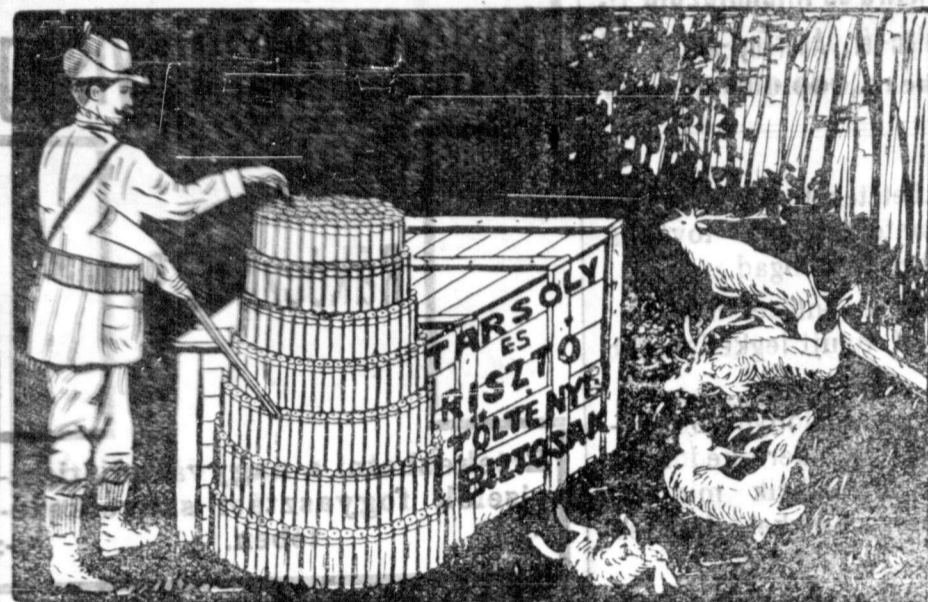
FÉLIX-FÜRDŐ

nyári és téli gyógyhely. Európa leggazdagabb kénes hévíz forrása. Vízhőfoka 49° C. 17 millió liter víz mennyiség. Csuz, köszvény, ischiás, izzadmányok és női betegségek ellen. 1909-ben 9200 beteg hagyta el gyógyultan, javultán a páratlanul hatásos fürdő gyógyforrásait. **Penzió rendszer október 1-től május hó 1-ig.** Elsőrendű ellátás, reggeli, ebéd, vacsora, fűtés, szoba világítás, egyszeri fürdés a Ferencz-fürdőbe pocró-czóással hetenként **56 koronába** kerül.

A Viktor szálló folyosója össze van kötve a fürdőkkel. A folyosókon lévő kályhák állandóan fűtve vannak. Bármilyen időben meghülés veszélye nélkül lehet a kurát eredménnyel használni.

Posta, távirtda, interurbán telefon, állandó gyógyszerár a fürdő telepen. Prospektust küld az

igazgatóság.

M. kir. lőpor-áruda
Vadászfegyverek
Revolverek
 Vadászati felszerelések
 Eredeti Valtersdorfi töltények
TARSOLY és RISZTÓ

különlegességek vaskereskedésében

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Telefon 390.

Telefon 390.

Hirdetmény.

A városi tejközpont f. évi december 1-én kezdi meg a tejárusítást. A pasteurizált tejnek literenkénti ára palackokban házhoz szállítva **28 fillérben** állapítatik meg. Megrendelések, melyek csak **e hó végéig fogadtatnak el**, akár a városi tejmasterhez (rendőrségi épület) akár pedig a 651. sz. telefonállomáshoz (városi jéggyár) intézendők.

Nagyvárad, 1912. október 8.

Városi tanács.

HRITZ ANTAL

cukrászdája Nagyvárad, Széles-utca
BALOGH-féle házban.

Elfogadok minden alkalomra cukrász sütemények (különlegességek) elkészítését jutányos árban, ugyszintén kapható naponta kitünő minőségű fagyalt és jegeskávé is. Megrendeléseket házhoz szállítok. :-:

TELEFON 12-67.

Használt, de teljesen jókarban levő

22 darab ökörszekér
 egyenként is eladó.

Felvilágosítást nyújt a «Biharmegyei Gazdák Áru- és Hitelintézete Részvénytársaság» Nagypiac-tér, Andrányi ház.

LUKÁCS NÁNDOR

bútor-raktára, műasztalos-, kárpitós- és diszitő-műhelye

Nagyvárad, Rákóczi-ut 8. szám. Széchenyi-szállodával szemben.

Üzlethelyiségemet megnagyobbítva

ajánlom saját készítményü

háló-, ebédlő-, uri-szoba és szalon berendezések,

mindennemű modern styl szerint. Vas-, réz-

és hajlitott fa-bútorok rendkívül nagy választékban. ... Pontos kiszolgálás. ... Olcsó árak.

Kivánatra rajzok és költségvetések ingyen.